

Azərbaycan Ordusu - 100

Əlahiddə Azərbaycan Korpusunun komandiri

Azərbaycanın sərkərdə oğulları, Cümhuriyyət generalları heç zaman unudulmur, həyat və döyüş yolları tarixin hər dönəmində gələcək nəsillərə təbliğ edilir. 2014-cü ildə ölkə Prezidenti İlham Əliyevin generallar - Əlağa Şıxlınskinin 150, Cəmsid Naxçıvanskiyin 120 və 2015-ci ildə isə Səməd bəy Mehmandarovun 160 illik yubileylərinin keçirilməsi barədə imzaladığı sərəncamlar xalqımızın, dövlətimizin hərbi tarixinə, Cümhuriyyət tarixinə verdiyi diqqətin bariz nümunəsidir.

Dövlət rəhbərinin ötən il imzaladığı Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyi ilə bağlı sərəncamı da, 2018-ci ilin "Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti ili" elan olunması da bu diqqətin davamıdır. Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin imzaladığı 22 may 1998-ci il tarixli fərmanı ilə müasir Azərbaycan Ordusunun Cümhuriyyət ordusunun (26 iyun 1918-ci il) varisi 26 iyun Azərbaycanın Silahlı Qüvvələri günü elan edildi.

Ölkə başçısının sərəncamından irəli gələn vəzifələr orduda yüksək səviyyədə həyata keçirilir. İctimai-siyasi hazırlıq prosesində şəxsi heyətə Cümhuriyyət tarixi dərinlən öyrədilir, Azərbaycan Ordusunun yaradılması, formalaşması və Cümhuriyyət generalları haqqında məlumatların onlara diqqətinə çatdırılır.

Dünya müharibə tarixinə adı qızıl həflərlə həkk edilən, Cümhuriyyət Ordusunun qurucularından olan tam artilleriya generalı Əlağa Şıxlınskinin hərbi elmindəki keşfi özünə də, Vətəni Azərbaycana da şan-şöhrət qazandırdı. Görkəmli generalın 150 illik yubileyi barədə Prezidentin sərəncamında deyilir: "XX əsrin əvvəllərindən etibarən irimiqyaslı hərbi əməliyyatların iştirakçısı kimi general Əlağa Şıxlınski döyüşlərdəki şücaətləri və artilleriya nəzəriyyəsinə gətirdiyi yenilikləri ilə hərbi tarixə parlaq səhifələr yazmışdır. O, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin mühüm dövlət təsisatları yaradılarkən milli qoşun hissələrinin təşkilində, müstəqil ordu quruculuğunda müstəsna fəaliyyət göstərmiş, sonrakı dövrlərdə də hərbi andına sadıq qalaraq ölkənin silahlı qüvvələrinin formalaşdırılmasına töhfələr vermişdir."

Əlağa İsmayıl oğlu Şıxlınski 23 aprel 1865-ci ildə Qazax rayonunun Qazaxlı kəndində anadan olub. O, ilk təhsilini Tiflisdə özəl gimnaziya alıb. Tiflis hərbi gimnaziyasını, Peterburqda artilleriya məktəbini bitirən Əlağa Şıxlınski dördüncü Şərqi Sibir atıcı-topçu briqadasının tərkibində 1904-1905-ci illər Rusiya-Yaponiya müharibəsində iştirak edib. Port-Artur döyüşlərində qala müdafiəsi zamanı düşmən həmlələrinin dənə-dənə məhv edilməsində böyük xidmətləri olub, hərbi rəşadət göstərmiş. Qəhrəmanlığı altı ordenə "Müqəddəs Stanislav" ordeninin üç dərəcəsi, "Müqəddəs Anna" ordeninin dörd dərəcəsi, "Müqəddəs Vladimir" ordeninin ikinci, üçüncü, dördüncü dərəcələri, "Müqəddəs Georgi" ordeninin dördüncü dərəcəsi, bir çox xarici dövlətlərin orden və medallarına layiq görülən sərkərdə generalımız özünün "Xatirələrim"də yazır ki, Port-Artur epopeyasının iştirakçısı olduğumu həmişə iftixarla xatırlayıram.

Hərbi elminin mahir bilicisi olan həmyerlimiz 1908-ci ildə polkovnik, 1912-ci ildə general-mayor, 1917-ci ildə general-leytenant rütbəsinə layiq görülüb. O, çar ordusunda rus artilleriyasının Allahı sayılırdı.

Dünya şöhrətli general 1917-ci ildə hərbi fəaliyyətini Qafqazda davam etdirib. Bununla bağlı xatirələrində yazırdı: "1917-ci il noyabrın 15-də Qafqaza gəldim. Öz xalqımı baş verə biləcək xarici təsirlərdən və daxili qarışıqlıqlardan qorunmasına xidmət etmək arzusu ilə Azərbaycan korpusu təşkil etməyi lazım bilib, Tiflisdə öz qərarğahımı düzəltməyə başladım."

1917-ci ilin dekabrın 11-də Qafqazqaziya komissarlığı müsəlman hərbi birləşməsinin yaradılması haqqında dekret verir. 1918-ci ilin əvvəllərində kənd korpusu Tiflisdə yerləşirdi.

dan olub. O, ilk təhsilini Tiflisdə özəl gimnaziya alıb. Tiflis hərbi gimnaziyasını, Peterburqda artilleriya məktəbini bitirən Əlağa Şıxlınski dördüncü Şərqi Sibir atıcı-topçu briqadasının tərkibində 1904-1905-ci illər Rusiya-Yaponiya müharibəsində iştirak edib. Port-Artur döyüşlərində qala müdafiəsi zamanı düşmən həmlələrinin dənə-dənə məhv edilməsində böyük xidmətləri olub, hərbi rəşadət göstərmiş. Qəhrəmanlığı altı ordenə "Müqəddəs Stanislav" ordeninin üç dərəcəsi, "Müqəddəs Anna" ordeninin dörd dərəcəsi, "Müqəddəs Vladimir" ordeninin ikinci, üçüncü, dördüncü dərəcələri, "Müqəddəs Georgi" ordeninin dördüncü dərəcəsi, bir çox xarici dövlətlərin orden və medallarına layiq görülən sərkərdə generalımız özünün "Xatirələrim"də yazır ki, Port-Artur epopeyasının iştirakçısı olduğumu həmişə iftixarla xatırlayıram.

Hərbi elminin mahir bilicisi olan həmyerlimiz 1908-ci ildə polkovnik, 1912-ci ildə general-mayor, 1917-ci ildə general-leytenant rütbəsinə layiq görülüb. O, çar ordusunda rus artilleriyasının Allahı sayılırdı.

Dünya şöhrətli general 1917-ci ildə hərbi fəaliyyətini Qafqazda davam etdirib. Bununla bağlı xatirələrində yazırdı: "1917-ci il noyabrın 15-də Qafqaza gəldim. Öz xalqımı baş verə biləcək xarici təsirlərdən və daxili qarışıqlıqlardan qorunmasına xidmət etmək arzusu ilə Azərbaycan korpusu təşkil etməyi lazım bilib, Tiflisdə öz qərarğahımı düzəltməyə başladım."

1917-ci ilin dekabrın 11-də Qafqazqaziya komissarlığı müsəlman hərbi birləşməsinin yaradılması haqqında dekret verir. 1918-ci ilin əvvəllərində kənd korpusu Tiflisdə yerləşirdi.

Zaqafqaziya Hərbi Komissarlığının qərarı ilə general-leytenant Əlağa Şıxlınski tərkibi əsasən azərbaycanlılardan ibarət olan Müsəlman Korpusuna rəhbərlik edirdi. Bu o dövrlər idi ki, artıq çar Rusiyası devrilməmiş Şərqi ilk demokratik respublika elan edilmişdi. 1918-ci il iyunun 26-da yaradılan Əlahiddə Azərbaycan Korpusunun komandiri general Əlağa Şıxlınskinin rəhbərliyi altında müstəqil Azərbaycan Ordusunun korpusda xidmət edən azərbaycanlılardan ibarət təməli qoyuldu.

Ölkədəki mövcud hərbi-siyasi durum Cümhuriyyət hökumətinin hərbi nazirliyinin, ordusunun yaradılmasını zəruri edirdi. Yenidən formalaşmaqda olan Əlahiddə Azərbaycan Korpusu Müsəlman Korpusunun bazasında təşkil olundu.

1918-ci il dekabrın 29-da Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin hərbi nazirinin müavini təyin edilən görkəmli general Ə.Şıxlınskinin milli ordu quruculuğunda əvəzsiz xidmətləri olmuşdur. O, illərlə qazandığı təcrübəsinə əsaslanaraq Cümhuriyyət ordusunun yaradılmasına, formalaşmasına çalışdı və ömrünün müəyyən dönməni milli ordu quruculuğuna həsr etdi. Cümhuriyyət ordusunun rəhbərlərindən sayılan Ə.Şıxlınski bununla bağlı deyirdi: "...Ordu xalqın istinadgahıdır - bura xalqın ləya-

qətli oğulları gəlməlidir."

1920-ci il bolşevik işğalından sonra görkəmli hərbi xadimi Ə.Şıxlınski həbs təhlükəsi ilə üz-üzə qalır, qırmızı terror onun da başı üzərində qara buluda çevrilir. O zaman Azərbaycan Xalq Komissarları Sovetinin sədri olan Nəriman Nərimanovun V.İ.Leninə yazdığı məktub S.Mehmandarovun və Ə.Şıxlınskinin həbsinin qarşısının alınmasında böyük rol oynayır.

Ə.Şıxlınskinin Sovet dönməndə hərbi elmi-pedoqoji fəaliyyəti milli hərbi kadrlarının yetişdirilməsinə böyük töhfə olmuşdur.

Hərbi elminin mahir bilicisi olan böyük alim artilleriya nəzəriyyəsinə gətirdiyi yeniliklər: "Şıxlınski üçbucağı", "Şıxlınski formulu" bu gün də hərbi təcrübədə tətbiq edilməkdədir.

O, "Cəbhədə səhra topraklarının işlədilməsi", "Rusca-türkcə müxtəlif hərbi lüğət" kitablarını dərs vəsaiti kimi yazıb. "Öz qoşunlarının başı üzərindən atəş", "Gələcək müharibə", "Dağlıq şəraitdə topçu atəşinin xüsusiyyətləri" və digər elmi məqalələr Ə.Şıxlınskinin təxəyyülünün məhsuludur. Görkəmli generalımız Azərbaycanda ilk hərbi memuarın müəllifidir. Onun "Xatirələrim" adlı hərbi memuarı ilk dəfə ölümündən bir il sonra 1944-cü ildə çap olunur.

Yaşadığı dövrün çətinliklərinə dərin tefəkkürü, iti ağılı və zəngin elmi istedadı ilə mərdliklə sinə gərən məşhur sərkərdə öz xatirələrini qələmə almaqla, Azərbaycan hərbi tarixində yeni səhifələr açıb. "Xatirələrim"dəki "hazırkı dövrün insanların gözü-nə təmiz, vicdanla, dik baxıram", sözləri, əslində, onun şəxsi ömrü yolunun təsdiqidir...

Doğma Vətəni Azərbaycana şan-şöhrət gətirən və onu dünyada tanıdan görkəmli həmyerlimiz Əlağa Şıxlınski 18 avqust 1943-cü ildə həyata gözlerini əbədi yumur. O, öz vəsiyyəti ilə Yasamal qəbiristanlığında dəfn edilib. Bu gün onun məzarı təkcə ordumuzun əsgər və zabıtlarının deyil, minlərlə vətəndaşların da daimi ziyarət yeridir.

Lalə HÜSEYNOVA,
"Azərbaycan Ordusu"